

Säkra protokoll och procedurer

Daniel Bosk¹

Avdelningen för informations- och kommunikationssystem (IKS),
Mittuniversitetet, Sundsvall.

proto.tex 2068 2014-11-03 10:52:07Z danbos

---

¹Detta verk är tillgängliggjort under licensen Creative Commons Erkännande-DelaLika 2.5 Sverige (CC BY-SA 2.5 SE). För att se en sammanfattning och kopia av licenstexten besök URL

<http://creativecommons.org/licenses/by-sa/2.5/se/>

Översikt

- 1 Introduktion
  - Vad är ett protokoll?
  - Ibland blir det fel
  - Autentisering
- 2 Formell notation
  - Protokoll
  - BAN-logik
- 3 Protokoll och attacker
  - Enkel autentisering
  - Challenge–response
  - Miljöbyte
  - Internetbanken och betalkort

Översikt

- 1 Introduktion
  - Vad är ett protokoll?
  - Ibland blir det fel
  - Autentisering
- 2 Formell notation
  - Protokoll
  - BAN-logik
- 3 Protokoll och attacker
  - Enkel autentisering
  - Challenge–response
  - Miljöbyte
  - Internetbanken och betalkort

Vad är ett protokoll?

- Ett system består av en uppsättning principals.
- Ett protokoll är en uppsättning regler som styr hur dessa kommunicerar.

Exempel (Tentamen MIUN)

- ① Tentamensvakten öppnar salen och ger varje tentand ett nummer.
- ② Tentanden går in och sätter sig vid sin tilldelade plats.
- ③ Efter att tentan börjat jämför tentamensvakten tentandens legitimation och nummer.
- ④ Vid inlämning av skrivning jämförs legitimationen och numret.

Vad är ett protokoll?

- Bör vara designade för att motstå attacker.
- Både oavsiktligt och avsiktligt brott mot protokollet.

Vad är ett protokoll?

Exempel

Beställa vin

- ① Hovmästaren visar vinlistan för värden.
- ② Värden väljer vin, hovmästaren hämtar.
- ③ Värden provsmakar vin, det serveras till gästerna.

Egenskaper

Konfidentialitet Gästerna får ej veta priset.

Riktighet Hovmästaren kan inte byta ut vinet.

Oavvislighet Värden kan inte falskt klaga på vinet i efterhand.

Vad är ett protokoll?

Exempel (Tentamen MIUN)

- ① Tentamensvakten öppnar salen och ger varje tentand ett nummer.
- ② Tentanden går in och sätter sig vid sin tilldelade plats.
- ③ Efter att tentan börjat jämför tentamensvakten tentandens legitimation och nummer.
- ④ Vid inlämning av skrivning jämförs legitimationen och numret.

Egenskaper

Anonymitet Varje tentand förblir anonym.

Autenticitet Skrivningen är garanterat associerad med tentanden.

Vad är ett protokoll?

- Konstrueras utifrån grundläggande antaganden.
  - Exempelvis att kortägaren kan mata in PIN-koden direkt i terminalen.
- Analysera om hoten är rimliga.
- Analysera om protokollet hanterar dem.

Ibland blir det fel

Tentamen

Exempel (Tentamen KTH)

KTH:s tentamensvakter hade inte sista punkten i tentamensprotokollet.

- ① Tentamensvakten öppnar salen.
- ② Tentanden går in och sätter sig.
- ③ Efter att tentan börjat undersöker tentamensvakten tentandens legitimation och antecknar plats i salen.
- ④ Tentanden lämnar in skrivningen.

Egenskaper

Autentiseringen brister, tentanden kan skriva vilket namn och personnummer som helst på inlämnad tentamen. Tentanden är inte garanterad anonymitet om den inte explicit ber om att tentan ska skrivas anonymt.

Ibland blir det fel

Uttagsautomat

Autentisera uttag

- Banker lagrade kontonummer på magnetremsan.
- PIN-koden skickades till centrala systemet för verifiering.

"Förbättring"

Kryptera PIN-koden och lagra den på magnetremsan så att uttagsautomaten kan verifiera den när den inte får kontakt med centrala systemet.

Ibland blir det fel

Uttagsautomat

Problem

- Jag kan byta ut kontonumret men inte ändra koden.
- Ändra kontonummer och använd min egen kod för att ta ut från annans konto.

Autentisering

- Lösenord och PIN-koder är fundamentala metoder för autentisering.
- Exempelvis 90-talets fjärrlås till bilen:
  - Nyckeln skickade serienumret.
  - Bilen kontrollerade allt den mottog och jämförde med sitt serienummer.
- Kunde angripas med en inspelningsattack.
  - Spela in allt som sänds (serienummer).
  - Spela upp serienummer för att låsa upp.

Autentisering

- Ibland kan ett enkelt lösenord vara rätt väg att gå.
- Matkuponger på lunchställen:
  - Papperslapp med serienummer.
  - Kan framställas i koptatorn.
- Hotet är inte värt högre säkerhet.

Protokoll

Exempel (Protokollbeskrivning)

Två principals P, P' ska kommunicera.

- ① P skickar sitt namn till P' .
- ② P' svarar med ett token t_P för vidare användning, detta är krypterat med P :s kryptonyckel k_P .

Exempel (Formell beskrivning)

Principals P, P' , token t_P , P :s kryptonyckel k_P .

$$P \rightarrow P' : P$$

$$P' \rightarrow P : \{t_P\}_{k_P}$$

Protokoll

Tentamen

Exempel (Autentisering MIUN)

Låt T vara tentanden, V tentamensvakten, n_T det unika numret för T och S skrivningen. Vidare låt k vara en kryptonyckel delad mellan legitimationsutfärdaren och tentamensvakten (legitimation).

$$V \rightarrow T: n_T$$

$$T \rightarrow V: \{T\}_k, n_T$$

$$T \rightarrow V: \{T\}_k, n_T, S$$

Protokoll

Tentamen

Exempel (Autentisering KTH)

Låt T vara tentanden, V tentamensvakten och S skrivningen.
Vidare låt k vara en kryptonyckel delad mellan legitimationsutfärdaren och tentamensvakten (legitimation).

$$T \rightarrow V: T, \{T\}_k$$

$$T \rightarrow V: T, S$$

Protokoll

Exempel (Needham-Schröder Shared-Key)

Låt A, B, S vara principals, S en server, n_A, n_B vara nonces^a.

$$A \rightarrow S: A, B, n_A$$

$$S \rightarrow A: \{n_A, B, k_{AB}, \{k_{AB}, A\}_{k_{BS}}\}_{k_{AS}}$$

$$A \rightarrow B: \{k_{AB}, A\}_{k_{BS}}$$

$$B \rightarrow A: \{n_B\}_{k_{AB}}$$

$$A \rightarrow B: \{n_B - 1\}_{k_{AB}}$$

---

^aNumber used once.

BAN-logik

- Namn efter upphovsmän: Burrows, Abadi och Needham.
- Presenterades i en artikel [BAN90] från 1989.
- Används för formell analys av autentiseringsprotokoll.
- Har väsentligen utökats [SC01].

BAN-logik

Definitioner

$A \equiv X$ A tror på X , och kan agera som att X vore sann.

$A \sim X$ A sade X , eller något som innehöll X , vid något tidigare tillfälle. A trodde då på X och förstod att X skickades.

$A \triangleleft X$ A ser X , eller har mottagit ett meddelande innehållandes X . Detta kan innebära att avkryptera.

$A \Rightarrow X$ A är auktoritet över X . A går att lita på gällandes X .

$\#(X)$ X är färsk, det vill säga inte en återuppspelning från tidigare protokollsession.

BAN-logik

Definitioner

$A \stackrel{k}{\leftrightarrow} B$ A och B delar nyckeln k . k är giltig för kommunikation mellan A och B .

$\stackrel{k}{\mapsto} A$ A har den publika nyckeln k . Den motsvarande privata nyckeln k^{-1} hålls hemlig.

$\{X\}_k$ X är krypterad med nyckeln k . Principals känner igen egna meddelanden och krypterade meddelanden kan då användas för att säkert identifiera avsändaren.

BAN-logik

Postulat

Har följande sex postulat:

- Message meaning,
- Nonce verification,
- Jurisdiction,
- Belief conjuncatenation,
- Freshness conjuncatenation,
- Seeing is receiving.

BAN-logik

Postulat

Postulat (Message meaning)

Låt A och B vara principals, k är en delad nyckel och X är ett uttalande. Då gäller

$$\frac{A \models A \stackrel{k}{\leftrightarrow} B, A \triangleleft \{X\}_k}{A \models B \sim X}.$$

Om A tror att k är giltig nyckel för att kommunicera med B och A har mottagit X krypterat med k , då kan A tro att B har sagt X .

BAN-logik

Postulat

Postulat (Nonce verification)

Låt A och B vara principals, X är ett uttalande. Då gäller

$$\frac{A \models \#(X), A \models B \vdash X}{A \models B \models X}.$$

Om A tror att X är färsk och A tror att B har sagt X , då kan A tro att B tror på X .

BAN-logik

Postulat

Postulat (Jurisdiction)

Låt A och B vara principals, K är en delad nyckel och X är ett uttalande. Då gäller

$$\frac{A \models B \Rightarrow X, A \models B \models X}{A \models X}.$$

Om A tror att B kontrollerar X och A tror att B tror på X , då kan A tro på X .

BAN-logik

Analys

- Måste idealisera protkollet, skriva det i termer av BAN.
- Måste identifiera antaganden.
- Annotera protokollet.
- Använd logiken för att härleda vad principals tror på.

För detaljer och exempel, se [And08] avsnitt 3.8 och [SC01] avsnitt 2.3.

BAN-logik

- Med BAN-logik kunde man visa att Needham-Schröder-protokollet krävde antagandet $B \models \#(A \stackrel{k_{AB}}{\leftrightarrow} B)$.
- Ledde till Denning-Sacco-attacken.

Denning-Sacco

Låt E_A beteckna angriparen som låtsas vara A .

$$E_A \rightarrow B: \{k_{AB}, A\}_{k_{BS}}$$

$$B \rightarrow E_A: \{n'_B\}_{k_{AB}}$$

$$E_A \rightarrow B: \{n'_B - 1\}_{k_{AB}}$$

BAN-logik

Begränsningar

- Våra externa antaganden är ett problem: antag att nyckeln inte är tillgänglig för obehöriga.
- Kan bli problem vid idealiseringen av protokollet.

Översikt

- 1 Introduktion
  - Vad är ett protokoll?
  - Ibland blir det fel
  - Autentisering
- 2 Formell notation
  - Protokoll
  - BAN-logik
- 3 Protokoll och attacker
  - Enkel autentisering
  - Challenge–response
  - Miljöbyte
  - Internetbanken och betalkort

Enkel autentisering

En bättre metod för fjärrläs

Exempel (Fjärrläs)

Låt A, B vara principals, n nonce, k_A en nyckel unik för A .

$$A \rightarrow B: A, \{A, n\}_{k_A}$$

Egenskaper

- Nonce n för färskhet.
- Krypteringen för identifiering.

Enkel autentisering

Nyckelhantering

- Måste hantera nycklarna k_i för alla enheter i .
- *Nyckeldiversifiering*: huvudnyckel k_M och generera $k_i = \{i\}_{k_M}$.
- Måste tänka efter:
  - 128-bitar nyckel krypterar 16-bitar ID, mindre lämpligt för diversifiering.
  - Svagt chiffer ger också dåligt resultat.
  - $k_i = i \oplus k_M$?

Enkel autentisering

Kolla nonces

Kolla nonces långt tillbaka i tiden.

- Jämför med senaste nonce.
- Spela in två och spela upp dem varannan gång.
- Förbetalda elmätare, köp två laddningar och använd dem om vartannat.

Enkel autentisering

Betjäntattacken

- Hur genereras nonces?
- En person som har tillfällig åtkomst att generera tokens.
- Generera ett antal, använd dem senare.
- Exempelvis engångskoder för att logga in hos internetbanken.
- Attacken fungerar om nonces är (pseudo)slumptal.

Enkel autentisering

Kontra betjäntattacken

Förbättring

- Använd en räknare c som successivt ökas på.
- $A \rightarrow B: A, \{A, c + 1\}_{k_A}, c = c + 1.$
- Inget $c' \leq c$ accepteras.

Problem

- Får inte ha jämförelsen $c' = c$, ger synkroniseringsproblem.
- $c \notin \mathbb{Z}_+$ utan $c \in \mathbb{Z}_{2^x}$, för något $x \in \mathbb{N}$: vid något tillfälle blir då $c + 1 < c \pmod{2^x}$.

Enkel autentisering

Andra tillämpningar

- Tillbehörskontroll: skrivare ändrar inställning från 1200 dpi till 300 dpi om icke-originalbläckpatroner används.
- "Använd alltid godkända originaldelar".
- Inte hålla angripare ute, utan hålla användare inne.
- Läs kapitel 7 *Economics* i [And08] för vidare diskussion.

Challenge-response

Grundläggande princip

Två principals A, B med gemensam nyckel k och nonce n .

$$A \rightarrow B: n$$

$$B \rightarrow A: \{B, n\}_k$$

Problem

- Dåliga (pseudo)slumptalsgeneratorer, ger förutsägbara n .

Challenge–response

Tvåfaktorautentisering

- Ha användarnamn och lösenord.
- Komplettera med extern kod; exempelvis genererad av koddosa, SMS till mobiltelefonen.
- Finns många varianter, kombinera två:
  - Något du vet (lösenord),
  - något du har (koddosa, mobiltelefon),
  - något du är (biometrik).

Challenge-response

Tvåfaktoraутентisering

Protokoll (tvåfaktoraутентisering med koddosa)

Låt A, B, D vara principals, D är koddosa, k är nyckel delad mellan B, D och p är A 's PIN-kod.

$$A \rightarrow B: A$$
$$B \rightarrow A: n$$
$$A \rightarrow D: n, p$$
$$D \rightarrow A: \{n\}_k$$
$$A \rightarrow B: \{n\}_k$$

Challenge–response

Tvåkanalsautentisering

Protokoll (tvåkanalsautentisering med mobiltelefon)

Låt A, B, M vara principals, M är mobiltelefon och p är A :s lösenord.

$$A \rightarrow B: A, p$$
$$B \rightarrow M: n$$
$$M \rightarrow A: n$$
$$A \rightarrow B: n$$

Miljöbyte

- Betalkortsystemet designades för en pålitlig miljö.
- Kraftigt reglerad miljö inbyggd i bankens fasad.
- Tillämpas i den mindre pålitliga miljön i samtliga affärer.
- Skimming.

Miljöbyte

Personen i mitten

- "Det är enkelt att spela oavgjort mot en schackstormästare i postschack: spela bara mot två stormästare samtidigt, en som vit och en som svart, och skicka deras brev mellan varandra."
(John Convey)
- Problem med pålitliga användargränssnitt: hur vet du att inte kortterminalen ljuger?

Internetbanken och betalkort

Olika former av bankdosa

Swedbank

- Individuell dosa, förkonfigurerad av banken.
- Kan generera engångskod.
- Kan hantera challenge-response.

Nordea

- Oberoende smartkortläsare, använder individuellt betalkort.
- Kan generera engångskod.
- Kan hantera challenge-response.

Internetbanken och betalkort

Problem som kan uppstå

Problem

- Om bankkort och dosa förvaras tillsammans kan PIN-koden utläsas från de slitna knapparna på bankdosan.
- Om kortet används i en dålig terminal har angriparna allt som behövs för att logga in till ditt bankkonto.

Förbättringar

- Använd inte samma säkerhetsmekanism i flera sammanhang.
- Ha separata oberoende mekanismer.
- Ha ett pålitligt användargränssnitt.

Referenser

- [And08] Ross J. Anderson. *Security Engineering. A guide to building dependable distributed systems*. 2. utg. Indianapolis, IN: Wiley, 2008. ISBN: 978-0-470-06852-6 (hbk.) URL:
<http://www.cl.cam.ac.uk/~rja14/book.html>.
- [BAN90] Michael Burrows, Martin Abadi och Roger Needham. "A logic of authentication". I: *ACM Transactions on Computer Systems (TOCS)* 8.1 (febr. 1990). URL:
<https://dl.acm.org/citation.cfm?id=77649>.
- [SC01] Paul Syverson och Iliano Cervesato. *The Logic of Authentication Protocols*. Computer Science Department 37. Carnegie Mellon University, 2001. URL:
<http://repository.cmu.edu/compsci/37>.